

AKTIV LANDSBYGD

Till Södermanlands lantbruk och landsbygd | #02 2019

Femårsjubileum
Stolt mat i
Sörmland

Ökad konkurrenskraft
Precisions-
odling

SOMMAR PÅ ..
STENDÖRREN

Mer i detta nummer: Stöden i Landsbygdsprogrammet | Avskjutning av älg och kronhjort



Dovhjortsprojektet
Sid 18



Funderar du på bevattning?
Sid 4

Nr 02 2019

Nästa nummer
kommer ut
i september!

- 03** Ledare
- 04** Bevattning
- 05** Intervju: Våtmark
- 06** Betesplanering
- 06** Betesförmedling
- 07** Viktiga datum - SAM-ansökan
- 08** Skyddszoner minskar övergödningen
- 09** Fältsäsongen är igång
- 10** Precisionsodling
- 12** Stöden i Landsbygdsprogrammet
- 13** Fem år av Stolt Mat i Södermanland
- 14** Sommarkalendarium - naturum Stendörren
- 16** Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund
- 16** Vattenarkivet
- 17** Restabudet
- 18** Dovhjortsprojektet
- 20** Jaktåret 2018/19: Älg och kronhjort
- 21** Viltförvaltningsdelegationen
- 21** Omregistrering av älgjaktområden
- 22** Vildsvinsskador på jordbruksmark
- 22** Projektet RefFisk
- 23** Nya sanktionsavgifter
- 24** Kompetensutveckling
- 26** Utblick: Sportfiskarna
- 28** Fyra frågor...



Utblick: Sportfiskarna
Sid 26

Ledare: **Framtidens jordbruk och älgstam**

När jag tyckte att det var ett vårtecken att våra säsongsanställda fältkontrollanter börjat hos oss, insåg jag att jag har blivit en inbiten tjänsteman på länsstyrelsen. För några år sedan, när jag arbetade i det praktiska lantbruket, definierade jag vårens ankomst när första gödningsgivan skulle ut eller när harven luftades för första gången på säsongen. Skämt åsido, det finns många olika typer av vårtecken och de flesta är nog högst personliga beroende på var i landet man bor, vad man jobbar med och vad man har för fritidsintressen. Något som dock förenar alla är att ljuset kommer tillbaka och att det blir varmare.

Höstgrödorna ser generellt mycket bra ut, men avsaknaden av nederbörd bidrar till att gräs och vårsådd står och stampar. Länsstyrelsen arbetar nu med att ha stärkt beredskap inför ett scenario med ännu en torr sommar i samverkan med berörda organisationer. Jag hoppas dock på en blöt och kall sommar.

Kopplat till klimatet pågår även hanteringen av krisstödet för 2019 med anledning av förra årets torka. Årets stöd fördelas ut som ersättning till både växtodling och animalieproduktion. Jordbruksverket, som hanterar administrationen, planerar att börja betala ut stöden under juli.

Just nu pågår också förberedelserna inför en ny programperiod i Europas gemensamma jordbrukspolitik. Alla medlemsländer har fått i uppdrag av kommissionen att ta fram en strategisk plan. Planen ska presentera förslag på hur EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska tillämpas i de enskilda medlemsländerna. Det är konstaterat att det nuvarande programmet är komplext, att de övergripande målen inte nås och att administrationen är kraftigt förkyrd mot tidigare. Länsstyrelsen arbetar därför hårt för att skapa bättre förutsättningar för nästa programperiod, genom förenklningar och förändringar i arbetet med den strategiska planen. Under nästa period måste stöden nå mottagaren på ett enklare sätt. En förutsättning för att nå EU:s övergripande mål inom jordbrukspolitiken är att det finns lönsamma företag på landsbygden - så enkelt är det.

Under de senaste åren har älgstammen minskat i Södermanlands län. Förra året fälldes det bara 759 älgar jämfört med över 2 000 för 15 år sedan. Administrationen av älgjakten ska vara självfinansierande med avgifter som betalas in av jägarna för varje fälld älg. Kostnaderna för administrationen minskar dock inte för att det fälls färre älgar, så i dagsläget går systemet med förlust. För att hantera denna förändring i älgstammen ser länsstyrelsen tillsammans med markägare och jägare över hur detta långsiktigt kan lösas. Kortsiktigt kommer det dock vara nödvändigt att kraftigt höja fällavgifterna. Vilken nivå det blir är ännu inte fastställt, utan det beslutas och meddelas till berörda under sommaren.

Jag vill avslutningsvis passa på att önska er alla en bra, men lagom varm och regnig sommar!



Johan Varenius
Landsbygdskontor

johan.varenius@lansstyrelsen.se



LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsens växel	010-223 40 00
Jordbrukarstöd/SAMinternet	0771-67 00 00
Djurskydd jourtelefon	010-223 41 50
Rovdjur jourtelefon	010-223 41 80
Rovdjursobservationer	www.skandobs.se

Landsbygdskontor, chef, avdelningen för landsbygd

Johan Varenius

Jordbrukarstöd

Adam Adobati, Susanna Alanko, Malin Almquist, Jan-Erik Dalmo, Jenny Ekman, Carolin Engström, Christina Erdtman Johansson, Matilda Eriksson, Christer Fredriksson, Bodil Hahn, Ulrika Hägertorp, Johan Moberg, Monika Pettersson, Petter Steen, Matilda Söderqvist, Martin Tärning, Elin Uppsäll, Jonas Åkerberg

Landsbygdsutveckling

Jenny Askenfelt, Elin Ehrén, Klas Fredriksson, Kajsa Karlsson, Åsa Kuhlau, Tove Lund, Malin Nilsson, Jan Petersson, Henrietta Schönenstern, Helena Söderlund

Jakt och viltförvaltning

Lovisa Häggström, Josefín Linusson, Viktor Tylstedt

Veterinära frågor

Marie Larsson, AnnaMaria Estensson

Fiske och vattenbruk

Thomas Stenström

Livsmedelsstrategin

Karin Larsson

Förprovning av djurstallar

Malin Nilsson, Kristina Thunström

Djurskydd

Fredrik Berg, Jennie Eklund, Kristina Holmström, Sandra Rosshagen, Ulrike Segerström, Monica Ångehult

Våra e-postadresser

fornamn.efternamn@lansstyrelsen.se

Undantag från principen kan förekomma då den är gemensam för hela landet.

Avdelningen för landsbygd

Besöksadress: Stora Torget Nyköping

Postadress: 611 86 Nyköping

Brev som gäller jordbrukarstöd

(SAM-ansökan) ska skickas till:

Länsstyrelsen i Södermanlands län, FE 13,
Box 204, 826 25 Söderhamn

Brev som gäller projekt- och företagsstöd samt miljöinvesteringar ska skickas till:

Länsstyrelsen i Södermanlands län, FE 34,
Box 204, 826 25 Söderhamn

AKTIV
LANDSBYGD



Aktiv Landsbygd utkommer med fyra nummer 2019 och utges av Länsstyrelsen i Södermanlands län
Redaktion: Matilda Eriksson, Jenny Askenfelt, Karin Larsson, aktivlandsbygd.sodermanland@lansstyrelsen.se
Produktion: Ditt Kreativa Team i Nyköping AB
Omslagsbild: Per Folkesson
Tryck: TMG Taberg. Tryck och papper är Svanenmärkt

Funderar du på bevattning?

Efter förra årets rekordtorka är det många som funderar på möjligheten att bevattna grödor. Är du en av dem? Då kan det vara bra att förbereda dig redan nu, genom att tänka igenom vilka möjligheter och begränsningar som finns.

Text: Helena Åkerhielm, Länsstyrelsen i Örebro län | Foto: Länsstyrelsen



Kort om vad lagen säger om vattenuttag

Grundregeln i lagtexten är att vattenuttag kräver tillstånd enligt miljöbalken. Men om det handlar om mindre vattenuttag från ytvatten, det vill säga en sjö, damm eller vattendrag kan det räcka att du anmäler det till länsstyrelsen.

En sak du behöver fundera på är om du behöver söka tillstånd eller göra en anmälan till länsstyrelsen. I grunden betraktas bevattning i lagstiftningen som vattenverksamhet och ska då ha tillstånd, men det finns undantag. Vad som gäller beror på vad det är för typ av vattentäkt och hur stora volymer det rör sig om.

Om det handlar om mindre vattenuttag från ytvatten, det vill säga en sjö, damm eller vattendrag kan det räcka att du anmäler det till länsstyrelsen. Gränserna för vad som gäller hittar du under anmälan.

Det finns ytterligare ett undantag. Om det är uppenbart att ingen skada uppstår, varken på enskilda eller allmänna intressen, kan uttag av vatten för bevattning ske även utan tillstånd eller anmälningsplikt. Det är dock viktigt att känna till, att om någon annan skulle påstå att skada uppstått är det du som är skyldig att bevisa att så inte skett.

Koll på vattenläget

På webbplatsen grundvatten.nu finns en karta som visar nuläget på grundvattenmagasinen.

Kontakt länsstyrelsen:
vattenverksamhet.sodermanland@lansstyrelsen.se

Bevattning från våtmarker

En traditionell bevattningsdamm uppfyller inte nuvarande kriterier för miljöinvesteringstöd för våtmarker. Det är dock möjligt att anlägga en våtmark som fångar upp näringsämnen och samtidigt fungerar som bevattningsmagasin.

Miljöinvesteringstöd för en våtmark, där en del av vattnet används för bevattning, är maximalt 50 procent av stödberättigade kostnader. Utrustning för bevattning som till exempel pumpar, rör och bevattningsmaskiner kan du inte söka stöd för.

För att kunna få miljöinvesteringstöd måste våtmarken uppfylla ett flertal kriterier. Bland annat måste våtmarken ligga i ett område med stora läckage av näringsämnena kväve och fosfor. Våtmarken måste också ha koppling till ett vattendrag eller sjö vars status är klassificerad som sämre än god med avseende på övergödning enligt VISS (Vatteninformationssystem Sverige). ■

Intresserad? Vill du anlägga en våtmark och använda en del av vattnet för bevattning kan du kontakta oss på länsstyrelsen med en intresseanmälan.

Martin Tärning, 010-223 43 48,
martin.tarning@lansstyrelsen.se
Åsa Kuhlau, 010-223 42 58,
asa.kuhlau@lansstyrelsen.se

Anmälan

Vattendrag, max 600 m³ per dygn och max 100 000 m³ per år. Ytvatten (sjö, damm), max 1 000 m³ per dygn eller 200 000 m³ per år. Handläggningstiden för anmälan är åtta veckor och kostar 1 350 kronor.

Tillstånd (mark- och miljödömsolen)

Om vattenuttaget överskrider ovanstående gränser är det tillståndspliktigt. Vid vattenuttag från grundvatten gäller endast tillståndsplikt. Tillstånd söker du hos mark- och miljödömsolen.

Undantag från tillstånd och anmälan

Om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenuttaget behövs varken anmälan eller tillstånd. Den som tar ut vattnet har bevisbördan om det uppstår frågetecken kring om skada har uppstått.

Det behövs ingen anmälan eller tillstånd för vattenuttag till en jordbruksfastighets husbehovsförbrukning. I begreppet ingår vatten till kreatur, mjölkbehandling, rengöring i villor och ladugårdar, bevattning av köksträdgård avsedd för eget behov. Jordbruksbevattning ingår inte i husbehovsförbrukning.

Bevattning från dammar

En möjlighet att säkerställa vattentillgång i ett längre perspektiv kan vara våtmarker och bevattningsdammar. Kanske har du möjlighet att skapa en våtmark som kan bidra både till minskad övergödning och samtidigt fungera som vattenreserv. Det finns möjlighet att söka stöd för att anlägga våtmarker.

Håll koll på vattenläget

Vid torka ökar konkurrensen om vattnet. Om många tar ut vatten i större volymer ökar risken för skador. I skrivande stund ligger vattennivåerna i länets grundvattenmagasin under eller långt under det normala för årstiden. Tillflödet till magasinerna har varit lågt sedan maj 2018. Det är därför viktigt att följa utvecklingen och vara uppmärksam på hur vattentillgången ser ut. ■

Läs mer på lansstyrelsen.se/sodermanland
> Lantbruk och landsbygd > Miljö > Vatten



Axels våtmark vid Sägtorp

Intervju:

Våtmark

Axel Öberg har gjort en miljöfrämjande åtgärd genom landsbygdsprogrammets stöd för anläggande av våtmarker.

Text och foto: Martin Tärning, martin.tarning@lansstyrelsen.se

Vad fick dig att vilja anlägga våtmarker?

– Dels fanns det en våtmark på fastigheten redan, anlagd år 2007 av min mor. Erfarenheterna från den har varit odelat positiva – upplevelsemässigt, miljömässigt och ekonomiskt. Dessutom var det mindre skötselkrävande än vi hade trott från början. Dels gjorde jag en översyn av åkermarken på gården när jag tog över och identifierade lämpliga platser att dämna. Geografin här i Årdala består till stor del av långsmala sprickdalar, perfekta att dämna upp och skapa förhållandevis billiga och väldigt naturliga våtmarker. Landskapet blir väldigt levande med en vattenspegel!

Du har inom det rådande landsbygdsprogrammet fått stöd för anläggande av två våtmarker. Vad har varit den största utmaningen från idé till färdig våtmark?

– Jag har haft god hjälp av Greppa Näringen och HS Konsults rådgivning där man får några timmar gratis. Det gör att man vågar ta hjälp av expertis för att se om det finns lämpliga områden att lägga under vatten. Annars tror jag att det vore det största hindret för att komma till skott. Det är mycket svårt att se höjdkurvor och lutning på plats utan GPS-mätning och det är lätt att lura sig.

Sjalva utförandet har gjorts av externa entreprenörer som varit väldigt skickliga att omvandla idéen till en färdig våtmark.

Vad har du sett för effekter i samband med fjolårets torka? Har de behållit vattnet bra eller torkat ur?

– Den äldsta våtmarken höll emot bra, medan de två nyanlagda minskade rätt mycket i storlek. Men effekterna av stora vattennivåvariationer är inte speciellt negativa, tvärtom så stressar det växtligheten mycket vilket hindrar igenväxningen. Sen är det klart att det är vackrare när våtmarken är full och vattnet är blått...

Har du några tips till andra som vill anlägga våtmarker?

– Ju större och djupare våtmark desto mer lättskött är den. Var noggrann med att kontrollera tillrinningen innan anläggning, det är förstås tråkigt att anlägga en våtmark som bara är full vissa år. Fundera också på framtiden – kommer marken att tas i bruk igen om 20–30 år? Gräv inte sönder för mycket när jord tas till vallen och eventuella öar och slänta av efteråt. Lämna också så mycket grässvål som möjligt då igenväxningsvegetation inte får fäste på samma sätt som om botten hade bestått av bar jord. ■

Maximera med betesplanering

Du som har betesmark har mycket att vinna på betesplanering. Dina betesmarker är en resurs.

Text och foto: Adam Adobati, adam.adobati@lansstyrelsen.se

Ta fram en betesplan, gör en inventering av vilka marker som kan vara aktuella för bete och justera planen under säsongen. På det här sättet skapar du goda förutsättningar till att maximera den resursen du har. Betesplanering handlar bland annat om att minska parasittrycket i betesmarker, att flytta djur utifrån betestillväxten i hagarna och årsmånen.

Under betesperioden maj till sista oktober, finns goda förutsättningar att optimera betesmarkerna. Många betesmarker är produktiva redan från tidigt i maj för att i slutet av säsongen tappa i näringsvärde. Beroende av djurslag och vilka värden som gynnas av bete så kan du under året rotera betet efter behov. Ett resultat av förra

årets torra var att många såg sig om efter alternativa fodermarker. Fuktiga marker utmed vattendrag visade sig många gånger vara en outnyttjad resurs som i några fall räddade betessäsongen. Trädbärande betesmarker gav skugga till djur och räddade växtligheten från att torka bort.

Har du en gällande åtagandeplan så bör du läsa igenom den inför varje år för att säkerställa den skötsel som krävs för respektive mark, tänk på att det inte är tillåtet att stödutfodra djuren i betesmark med särskilda värden. Söker du miljöersättning för betesmarker så ska betesmarkerna betas varje år under din åtagandeperiod. ■



Har du frågor?

Kontakta länsstyrelsen om du är osäker på hur du sköter betesmarker.
Adam Adobati, 010-223 43 72,
adam.adobati@lansstyrelsen.se



Mer frukt, grönsaker och betan med länsstyrelsens mark- och

Text: Karin Larsson, karin.larsson@lansstyrelsen.se | Foto: Unsplash.com

I den nationella livsmedelsstrategin, från år 2017, är målet att öka den svenska livsmedelsproduktionen samtidigt som relevanta miljömål nås. Ett sätt länsstyrelsen bidrar till detta är genom den mark- och betesförmedling som finns på vår webbplats. Genom att förmedla jordbruksmark och beten kan fler få möjligheten att odla eller hålla djur och därmed kan den sörmländska livsmedelsproduktionen öka.

Tjänsten är användbar om du som markägare har betesmarker du vill få betade, om du har små arealer odlingsmark du inte kan eller vill nyttja, om du som djurägare

behöver mer areal till dina djur eller om du som odlingsintresserad vill hitta ytor att starta en frukt- eller grönsaksproduktion på. Syftet med tjänsten är att bevara vår landskapsbild och de särskilda värden som finns, värna den biologiska mångfalden och bidra till miljömålen, förebygga foderbrist samt stimulera till en ökad livsmedelsproduktion.

Så här funkar förmedlingen

Du som djurägare, markägare eller odlingsintresserad gör en intresseanmälan på länsstyrelsens webbplats. Dina uppgifter

Viktiga datum

Håll koll på viktiga datum! Det finns några viktiga datum att ha koll på om du har sökt jordbrukarstöd 2019.

Text: Enheten för Jordbrukarstöd, Jordbruksverket

Mellan 1 maj - 30 juni

Under perioden 1 maj – 30 juni måste du ha rätt antal grödor på din mark för att uppfylla villkoret i förgröningsstödet om minst 2 eller 3 grödor.

Fler datum och mer info på jordbruksverket.se

Till och med 17 juni

Det finns möjligheter att göra ändringar i ansökan fram till och med 17 juni. De ändringar som kan göras är bland annat:

- › Lägga till eller ta bort block och skiften
- › Ändra grödkod
- › Lägga till eller ta bort ekologiska fokusarealer för förgröningsstödet
- › Ändra eller ange fler produktionsplatsnummer

17 juni är även sista dag

- › Att ta emot stödrätter från någon annan om du har minst 4 hektar mark och hade stödrätter för minst 4 hektar den 11 april
- › Att ta över en annan lantbrukares SAM-ansökan eller åtagande om du ska ta över delar av ett jordbruksföretag

Efter den 17 juni kan du endast minska din ansökan, och detta kan du göra när som helst under året. Tänk på att göra ändringar så snart som möjligt. Om länsstyrelsen meddelar dig om att din gård ska kontrolleras är grundregeln att du inte kan göra ändringar i din ansökan.

30 juni är sista dag

- › Om du sökt ersättning för ekologisk produktion, eller kompensationsstöd, att så dina redovisade grödor

Efter 1 augusti får du

- › Börja förbereda obrukade fältkanter som du anmält som ekologisk fokusareal i förgröningsstödet för annan markanvändning
- › Bryta dina kvävefixerande grödor om du har anmält dem som ekologisk fokusareal i förgröningsstödet

31 oktober ska du senast

- › Skött din jordbruksmark enligt reglerna för gårdsstödet
- › Skördat eller låtit beta vallen om du söker eller har ett åtagande för vallodling
- › Slagit och fört bort skörden eller låtit beta dina betesmarker om du söker eller har ett åtagande för betesmarker och slätterängar ■

de djur
betesförmedling!



publiceras kostnadsfritt och ligger ute för andra intressenter att läsa. Intresseanmälan ligger på vår webbplats i sex månader, men vill du ta bort den tidigare kontaktar du oss så tar vi bort den åt dig. Länsstyrelsen ansvarar inte för kontraktsskrivning mellan parterna, men vi uppmuntrar er att använda färdiga kontrakt som finns att hitta på nätet eller ta hjälp av en jurist. ■

Läs mer på lansstyrelsen.se/sodermanland/landbruk-och-landsbygd/jordbruk-och-djurhallning/djurhallning/betesformedling.html

Minska övergödningen i våra vattendrag

Att anlägga skyddszoner är ett sätt att minska övergödningen i våra vattendrag.

Text: Martin Tärning, martin.tarning@lansstyrelsen.se
Foto: Jenny Johansson

I din SAM-ansökan finns möjlighet att söka stöd för anläggande och skötsel av två varianter av skyddszon. Skyddszon mot vattendrag är grödkod 77 och skiftet ska vara minst 100 m² och samtidigt 6–20 meter brett. Ju mer åkern sluttar ner mot ett vattendrag desto bredare bör skyddszonen vara. Den andra varianten är anpassad skyddszon med grödkod 66. Där finns ingen breddangivelse men ett enskilt skifte ska likaså vara minst 100 m² stort. Stöd för anpassad skyddszon kan sökas i låglänt fuktigt område i åkerlandskapet, erosionsbenägen åkermark eller åkermark som riskerar att få skador i markstrukturen

av vägsalt. Trots det ska marken, likt all åkermark, kunna uppfylla aktivitetskraven under året, vilket innebär insådd, bete/skörd eller plöjning. Det är inte stödberättigande att ha grödkod 77 enbart i anslutning till betesmark eller skog. I anslutning till våtmark är däremot godkänt trots att de fyller samma syfte, i form av retention av fosfor från övrig åkermark. Grödkod 66 får inte anläggas i direkt anslutning till diken och vattendrag.

Ersättningsnivån per hektar är 3 000 kronor. För att generera en utbetalning på minst 1 000 kronor måste du totalt söka på och anlägga minst 0,34 ha (3 400 m²) oavsett kombination av grödkod 66 och 77. Med anlägga menas att skyddszonen ska vara insådd med vallgräs eller vallgräs i blandning med högst 15 procent vallbaljväxter. Detta ska göras senast sista sådatum det första året som du söker ersättning. Uppfyller du godkänd areal och vallgöda senast sista sådatum kan du få ett skyddszonsåtagande som gäller i minst fem år. Under den tiden

får du låta beta växtligheten under hela betessäsongen men endast skörda eller putsa växtligheten som tidigast 1 juli varje år. Skyddszonen får brytas tidigast 10 oktober år fem i åtagandeperioden, och direkt efter det får du även jordbearbeta. Tillfälliga jordmassor, exempelvis vid täckdikning, får läggas på skyddszonen. Som tillfälligt upplag räknas högst ett år, ligger det längre än så ritas arealen bort ur blocket och ditt åtagande minskas med motsvarande areal. Det är aldrig tillåtet att gödsla eller använda växtskyddsmedel på skyddszonen då det motverkar dess syfte att lindra näringsläckage till vattendrag och sjöar. Om du ska spruta en åker med till exempel raps eller spannmål och det påverkar skyddszonen ska du inte söka utbetalning för skyddszonen innevarande år. Precis som all övrig åkermark, med undantag för permanenta grödor, ska skyddszonen vara lämpliga att plöja utan förberedande åtgärd. Med det menas att endast försumbart inslag av brukningshinder, som sten och vedartad vegetation, är tillåten. ■



Här behövs skyddszon mot vattendrag.



Erosion runt brunn. Här behövs anpassad skyddszon.

FÄLT- SÄSONGEN ÄR IGÅNG!



Nu är försommaren här och fältsäsongen drar igång på riktigt. Handläggare för åtagandeplaner och kontrollanter av EU-stöd åker ut och kanske besöker just din gård.

Text: Adam Adobati, samordnare av åtagandeplaner och Christina Erdtman Johansson, kontrollansvarig | Foto: Lars Jansson

Åtagandeplan för betesmarker och slätterängar

Söker du miljöersättning för betesmarker och slätterängar? I sådana fall kan du få information om hur du ska sköta dina marker, en åtagandeplan. Länsstyrelsen gör även besök hos dig, på de marker som vi inte har besökt på länge för att fastställa din åtagandeplan. Länsstyrelsens arbete med åtagandeplaner styrs av de ansökningar om särskild skötsel som vi tar emot.

De marker som du har sökt miljöersättning för särskild skötsel för, och som är godkända enligt stödreglerna, utgör din åtagandeplan.

Planen innebär att du får information om hur du ska sköta dina marker under åtagandeperioden. En sådan period sträcker sig över fem år. Skötseln av markerna ska ske i enlighet med åtagandeplanen och i gengäld får du ekonomisk ersättning för det arbetet. Du som sköter betesmarker och slätterängar är dessutom med och bidrar till att uppfylla miljömålet "ett rikt odlingslandskap". Länsstyrelsen kommer att kontakta dig i samband med att vi

skriver din åtagandeplan. Vill du ha råd om hur du ska sköta dina marker, rådgivning på plats, eller vill du ta upp ny betesmark genom restaurering, så är du välkommen att kontakta länsstyrelsen så svarar vi på dina frågor.

Kontroll av jordbrukarstöd

Varje år utför länsstyrelsen ett stort antal kontroller av olika slag. Det kan vara arealkontroll, djurmärkningskontroll, djurskyddskontroll eller tvärvillkorskontroller. Företagen slumpas eller tas ut genom en riskbaserad analys. Har du haft avvikelser tidigare år är risken större för att du blir kontrollerad igen.

För att ha rätt till full utbetalning av EU-stöd måste du uppfylla villkoren som gäller för stöden samt följa tvärvillkoren. Länsstyrelsen kontrollerar att din ansökan stämmer med verkligheten. De vanligaste felen vi träffar på är dåligt betade betesmarker med igenväxning och avsaknad av aktivitet på jordbruksmark. Tänk på att inte söka på salix som inte skördats på mer än 10 år. Det är ej längre jordbruksmark.

Vi kontaktar dig innan kontroll, dels för att tala om när vi tänkt komma, vad vi ska kontrollera och för att få veta om det finns djur i hagar eller annat vi bör tänka på. I vissa fall krävs skriftlig dokumentation som vi ska granska. Då behöver vi boka ett möte med dig. När hela arealkontrollen är avslutad i fält, tar vi kontakt med dig igen för att gå igenom kontrollen och tala om eventuella avvikelser som upptäckts. Skriftligt meddelande om kontrollresultat skickas ut till dig när kontrollen är färdigregistrerad på kontoret. Du har rätt att komma med synpunkter på kontrollresultatet.

Vid arealkontroll kontrollerar vi, förutom gränser och skötselvillkor, även att reglerna kring förgröningsstödet är uppfyllda samt att aktivitetskravet på jordbruksmark följs. Om villkoren inte är uppfyllda vid kontrolltillfället, gör vi efterkontroll i slutet av säsongen. Efterkontroll föranmäls normalt sett inte. Arealkontrollerna utförs från maj till slutet av oktober. Djurmärkningskontroller, och tvärvillkorskontroller pågår hela året. ■

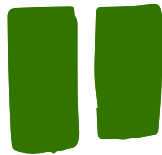
Ökad konkurrenskraft med precisionsodling

Genom att anpassa utsäde, gödning och växtskydd efter fältets unika egenskaper öppnar sig nya möjligheter för lantbrukare att få ut en högre och jämnare skörd. Dessutom visar det sig möjligt att minska gödselanvändningen och bekämpningsmedel med 10 procent på ett större produktionslantbruk.

Text och foto: Klas Fredriksson, klas.fredriksson@lansstyrelsen.se

För att få reda på mer om precisionsodling gjorde Länsstyrelsen i Södermanlands län ett studiebesök på Abbotnäs Säteri i Katrineholms kommun. Abbotnäs Säteri är ett lantbruksföretag som i år brukar 550 hektar åker.

Företagets startades år 1992 då Jan och Christin Larsson kom som arrendatorer till Abbotnäs. År 2004 fick de möjlighet att köpa gården som idag är ett familjeföretag där Jan och Christin arbetar heltid tillsammans med sin son Mattias. Abbotnäs Säteri ligger i hjärtat av Sörmland mellan Katrineholm och Flen och är i grunden ett lantbruksföretag med affärsgrenarna växtodling, nötkött-



Högre och jämnare skörd – mindre gödsel och bekämpningsmedel

produktion, entreprenadverksamhet, skog och bostadsuthyrning.

Företaget utvecklas hela tiden, familjen som är entreprenörer är alltid intresserade av att utöka åkerarealen både genom arrende och köp. Teknikintresset är stort och maskinparken imponerande. Intresset för ny teknik har gjort att familjen satsar på precisionsodling som är på bred frammarsch. Jan, Christin och Mattias har skaffat sig stor erfarenhet av teknikutvecklingen och beskrev engagerat nyttan med de olika tekniker för GPS-positionering som de testat under åren för att förbättra företagets konkurrenskraft. ■

Studiecirklar

Aktiv förvaltning och underhåll av enskilda samt samfälliga diken

LRF och Studieförbundet Vuxenskolan har på uppdrag av Jordbruksverket tagit fram ett studiecirkelkoncept som handlar om att öka kunskaperna om att äga, förvalta och underhålla diken.

Är du intresserad av att starta en studiecirkel i ditt område? Gå in på Studieförbundet Vuxenskolan och anmäl dig! www.sv.se/vatten

Greppa Näringen

Kostnadsfri rådgivning

- › Underhåll av diken, 14U
- › Översyn av dränering, 14D
- › Våtmarksplanering, 14A
- › Skötsel/restaurering av våtmarker, 14B
- › Markpackning 12
- › Mullhalt och bördighet, 12B
- › Fosforstrategi, 11B

Du kan läsa mer om varje rådgivningsmodul på Greppa Näringens webbplats, www.greppa.nu



greppa näringen

Kontakta länsstyrelsen för att få kostnadsfri rådgivning inom Greppa Näringen

Klas Fredriksson, 010-223 43 84
klas.fredriksson@lansstyrelsen.se



Nyttan med tjänsterna GPS-positioneringstekniker

N-sensorn Kortfattat går tekniken ut på att en ramp med sensorer monteras på traktortaket. Dessa läser av grödans färg och biomassa samtidigt som traktorn kör i fältet. Mätvärdena omvandlas till en kvävegiva varvid inställningen på gödselspridaren ändras. Kvävet styr doseringen om NPK gödselmedel används. Jan påtalar att sunt förnuft måste användas för att vara säker på att tekniken fungerar och att det är den planerade givan som sprids.

Fasta körspår Efter autostyrningen började användas på gården anlades fasta körspår på åkrarna för maskiner med 24 meters maskinbredd år 2011. De fasta körspåren används vid bekämpning, gödning samt tunga transporter av spannmål, halm och vallfoder. Markpackning minskar betydligt med fasta körspår.

Styrfiler Genom markkartering eller framöver eventuellt skördekartering, kan grödans behov av växtnäring beräknas. Markkarteringsuppgifterna används för att ge en platsanpassad gödsling och spridning av fosfor, kalium och kalk. Dessa styrfiler används för att spridningen ska bli så exakt som möjligt.

Sektionskontroll Genom att använda en 24 m handelsgödselspridare med automatisk sektionsavstängning minskar dubbelkörningen och överlappningen vid spridning av handelsgödsel. Samma system används på växtskyddsprutan. Familjen erfarenheter är att användning av utsäde, handelsgödsel och kemikalier minskar med 10 procent. Tekniken ger i slutändan både bättre ekonomi och miljönytta.

Autostyrning Utvecklingen startade med GPS-positionering för autostyrning av traktorer, detta för att kunna utnyttja maskinernas kapacitet bättre, minska bränsleförbrukning och få bättre arbetsmiljö. – Skälen att använda autostyrning är att du som kör traktorn kan koncentrera dig på att övervaka redskapet, inte att köra traktorn rakt, säger Jan. Det gör arbetsmiljön bättre för föraren. Erfarenheterna från Abbotnäs Säteri visar att autostyrning av traktorer vid harvningen fungerar bra så att överlappet mellan dragen kan minskas till 10 cm. Deras erfarenhet är att autostyrning minskar bränsleförbrukningen med 10 procent.

Skördekartering Då nästa skördeträska skall köpas in finns det önskemålet att den ska klara skördekartering. Genom att kartlägga bortforsling av spannmålskärnorna skulle det bli tydligare var den bästa skörden finns och varför. Tekniken kan därför bidra till att få ett svar på varför delar av fälten inte levererar förväntad skörd. Skördemätning finns på den träskan familjen har idag. Den skördemätningen visar genom sensorer ögonblicksvärden som inte lagras digitalt

Hur går det med stöden i Landsbygdsprogrammet?

Det svenska landsbygdsprogrammet 2014-2020 går mot sitt slut och en vanlig fråga till länsstyrelsen är om det finns några pengar kvar att söka.

Text: Malin Nilsson, malin.nilsson@lansstyrelsen.se

Stöd där det finns pengar kvar att söka

Företagsstöd

- › Stöd för ökad konkurrenskraft inom lantbruk och trädgård för exempelvis djurstall, torkning och lagring av spannmål.
- › Stöd för minskat utsläpp av växthusgaser och ammoniak för exempelvis tak över gödselbrunnar, satellitbrunnar eller extra lagringskapacitet av gödsel.

Projektstöd

Investeringar i service på landsbygden, till exempel stöd till investeringar i servicepunkter och butiker hos föreningar, organisationer, företag, kommuner. Förutom dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar kan serviceställen även upprättas i gårdsbutiker, på campingplatser, på vårdshus, i bygdegårdar eller andra lämpliga lokaler. Det kan då handla om en kombination av kommersiell service, så som dagligvaror och drivmedel, tillsammans med exempelvis biblioteksverksamhet, medborgarinformation, betaltjänster, kontanthantering samt ombudsverksamhet för post- och pakethantering och apotek.

Miljöinvesteringar

Rovdjursavvisande stängsel, stöd till stängsling av betesmarker där det finns risk för rovdjursangrepp.

Ansökningar det inte finns pengar till

De ansökningar vi inte har pengar till får ett informationsbrev om att pengarna är slut för tillfället och att ansökan kommer att sparas tills länsstyrelsen vet om vi får mer pengar. När vi fått besked kommer handläggningen av ansökningarna att återupptas alternativt att ansökningarna avslås på grund av medelsbrist.

Meddela om du inte tänker genomföra investeringen eller ansöka om utbetalning

Länsstyrelsen mål är att länets tilldelade budget för landsbygdsutveckling ska komma länets projektägare så som företagare, föreningar, organisationer och kommuner till så stor nytta som möjligt. Det är därför viktigt att beslutade stöd hinner utnyttjas i så hög utsträckning som möjligt innan programperioden är slut år 2020. Vi uppmanar därför alla som fått ett stöd beviljat för en investering eller ett projekt men som inte kommer att genomföra investeringen/projektet att höra av sig till länsstyrelsen och meddela det. Då kan länsstyrelsen använda pengarna till att bevilja någon annans investering/projekt.

Nästa landsbygdsprogram

EU:s gemensamma jordbrukspolitik har flera mål som bland annat styr mot miljö, klimat, digitalisering och konkurrenskraft.

Arbetet med att forma ett nytt landsbygdsprogram och en gemensam jordbrukspolitik för EU pågår. Alla medlemsländer har fått i uppdrag att utarbeta en strategisk plan som ska ligga till grund för en regional anpassning av EU:s övergripande jordbrukspolitik. Beslut ska tas av Jordbruksverket och Näringsdepartementet innan programmet kan starta. Starten av nästa landsbygdsprogram blir troligen försenad och under tiden kommer vi att arbeta utifrån förutsättningarna i nuvarande program.

Länsstyrelserna har framfört att det är viktigt att det införs förenklingar i den kommande programperioden. Vi vill se förenklingar som underlättar för de sökande samt myndigheternas handläggning och som tydligt bidrar till målsättningen i den gemensamma jordbrukspolitiken. ■

Fem år av Stolt Mat i Sörmland



Stolt Mat i Sörmland firade i april

fem års flitigt arbete. Mest synligt för konsumenten har kanske de fina matmagasinen som kommer ut en gång per år varit, men Stolt Mat har resulterat i så mycket mer. Vi passade på att sätta oss med Bengt "Spider" Jansson, samverkanskoordinator för Stolt Mat, som fick berätta mer om verksamheten!

Text: Karin Larsson, karin.larsson@lansstyrelsen.se | Foto: Thomas Anderberg



Är du nyfiken och vill veta mer eller vill du gå med i ett stråk?

Gå in www.stoltmatisormland.se eller kontakta Bengt Jansson på telefon 070-598 05 55 eller via mejl bengt.jansson@spiderevent.se

Bakgrunden till Stolt Mat var den matstrategi för länet som lanserades 2013. Bengt "Spider" Jansson anlätades då för att driva arbetet med att förverkliga strategin genom projektet Stolt mat, vilket är ett samarbetsprojekt mellan Länsstyrelsen i Södermanlands län, Region Sörmland, Sparbanken Rekarne samt Sörmlands sparbank.

Bengt Jansson tror att Stolt Mats framgångsfaktor är att arbetet har varit fritt och prestigelöst.

– Jag har jobbat problem-lösande längs hela kedjan, och under tidens gång kunnat fokusera på att arbeta där det behövs mest hjälp.

Stolt Mat jobbar just längs hela kedjan, och har kontakt med lantbrukare, livsmedelsförädlare såväl som med handlare och krogar. Även den offentliga måltiden är en viktig bit i arbetet, och Bengt berättar att man både arbetar med det som serveras på tallriken, men också besökarnas upplevelser i de offentliga måltidsrummen.

Stolt Mat arbetar enligt TUSS-modellen,

tusen små steg, där arbetsgrupper utifrån olika intresseområden skapas och kan diskutera olika frågor. Bengt kallar dessa arbetsgrupper för *stråk*, och berättar att de just nu finns bland annat inom kommunikation, offentlig måltid och kockar. Gemensamt för stråken är att de drivs av deltagarnas vilja att skapa mervärden för Sörmland som region. En fördel Bengt ser med att jobba i stråk är flexibiliteten det skapar.

– Jag har kunnat fånga upp frågeställningar som dyker upp i ett stråk, flyttat över den till ett annat stråk och på så sätt kunnat hitta gemensamma lösningar”

Effekterna av Stolt Mats arbete har varit stora.

I början av sommaren kom

den sjätte upplagan av Stolt mat-magasinet ut. Magasinet visar upp den bredd som finns inom den sörmländska livsmedelsproduktionen och är väldigt uppskattat, och Bengt berättar att han till och med fått höra att många brukar ge bort tidningen i present till vänner som hälsar på. Men Stolt Mats

arbete har varit så mycket större. Under 2018 och 2019 har man drivit en kampanj som kallats *Tillsammans för en ökad livsmedelsproduktion*, där Stolt Mat med samarbetspartners visat upp livsmedelsbranschens bredd i Sörmlands Media och uppmuntrat konsumenterna att handla svenskt och lokalt. Ett annat roligt inslag har varit de recept som tryckts i tidningen Extra. Recepten har skapats av människor knutna till Sörmland, och centralt har varit att receptet innehåller minst en sörmländsk råvara.

Hur ser framtiden ut? En brännhet fråga Stolt Mat driver just nu är etableringen av ett sörmländskt mejeri och ett sörmländskt slakteri. Mejeriet och slakteriet är resultatet av två stråks ihärdiga arbete, och ska nu övergå till skarpa projektplaner.

– Just nu letar vi efter producenter eller andra intressenter som vill vara med och förverkliga vår dröm om ett riktigt lokalt mejeri och slakteri” säger Bengt. Under 2019 deltar också Stolt Mat i implementeringsarbetet av den nya sörmländska livsmedelsstrategin. Självlärt fortsätter även arbetet med stråken, såväl som att stötta och hjälpa de aktörer som finns inom den sörmländska livsmedelsproduktionen. ■





FOTO: JÖRGEN ISRAELSSON

Välkommen till

NATURUM STENDÖRREN!

I **Stendörrens naturreservat** vid gården Aspnäset finns naturum. Varje sommar anordnas aktiviteter för stora och små. Välkommen ut!

Fakta/naturum

Naturen är ett äventyr – och det börjar här! I Sveriges 33 naturum får du kunskap, inspiration och tips för att uppleva landskapet runt omkring på bästa sätt.

Öppettider/naturum

Maj: Vardagar 12-16, lör-sön 10-17
Juni-augusti: Alla dagar 10-18
Sep: Vardagar 12-16, lör-sön 10-17
1-4 okt: Vardagar 12-16
5-6 okt: Lör-sön 10-17

Kontakt/naturum

Telefon: 0155-26 31 80
Naturum.stendorren@lansstyrelsen.se
www.naturumstendorren.se
www.facebook.com/naturumstendorren

Hitta hit

Naturum ligger vid kusten mellan Nyköping och Trosa. Buss 554 från Nyköping eller Trosa stannar vid hållplats Stendörren. Det är 4 km att gå till reservatet. Om du kommer med bil är det skyltat från E4 och väg 219.

Juni

Lördag 1 juni & lördag 7 september
kl 10.00-17.00

Yogapaddling

Vill du uppleva en härlig blandning av yoga, paddling med havskajak, friluftsliv och samtidigt njuta av världens vackraste skärgård? Följ med på yogapaddling! För nybörjare såväl som vana paddlare. Max 12 deltagare/gång.

Kostnad: 900 kronor, då ingår fullt utrustade kajaker, instruktion i kajakpaddling, två yogapass samt lån av yogamatta

Mer info: www.facebook.com/megalife.nu
Anmälan till Mia Larsson, yogainstruktör

Söndag 30 juni kl 14.00

Kulturhistorisk vandring

Under gräs och ris ligger anspråkslösa fornlämningar dolda. Det kan vara en bortglömd gravplats, eller lämningar efter platser där folk bott och verkat. Följ med arkeolog Agneta Scharp från länsstyrelsen på en kulturhistorisk vandring.

Juli

Söndag 7 juli kl 10.00-15.00

Skärgårdsmarknad

Bärga hö med häst, öl med på en tur med tändkulebåt, lär dig göra rep på gammalt sätt och mycket mer. Hantverkare från trakten säljer sina produkter till dragspelsmusik och doften av nytjärad båt.

Samarrangemang: Bålinge Hembygdsförening

Söndag 21 juli kl 14.00

Spindeljakt

Följ med Kajsa Mellbrand på en guidning i spindlarnas fascinerande värld! Vi lär känna några av de spindlar som finns på Stendörren och får en inblick i en tillvaro som bokstavligen hänger på en tråd.



Sön 28 juli kl 11.00-16.00

Barnens Nynäs på Nynäs slott

Naturum medverkar på arrangemanget "Barnens Nynäs". Prova på att slöjda, skjuta pilbåge, åka hästskjuts, smida, träna med cirkusskolan och mycket, mycket mer.

OBS! Aktiviteten är på Nynäs slott!

Mer info: www.nynasslott.se

Arrangör: Nynäs slott

Augusti

Söndag 4 augusti kl 14.00

Tillverka rep av bark

Mikael Andersson, Naturkraft, kommer till naturum och lär ut en flera tusen år gammal metod att framställa rep. Under dagen får du prova hela processen från att skala sälgbark, blötlägga, fördela basten till att tvätta fibrer.

Söndag 11 augusti kl 14.00

Miljövänligt båtliv

Vad händer med naturen under ytan när vi kör med fritidsbåtar, ankrar eller bygger bryggor? Sofia Wikström, forskare i vid Stockholms universitet, berättar om livet under ytan i Östersjön och hur vi kan njuta av kusten utan att skada undervattensnaturen.

Samarrangemang: Stockholms universitet

Söndag 25 augusti kl 14.00

Livet i skärgården

Vilken historia finns i vår sörmländska skärgård? Det handlar om skärgårdsbefolkningens tillvaro, fisket, lotsningen, sjöfartens utveckling och den medeltida farleden som passerar Stendörren när Anton Blomgren, bebyggelseantikvarie från Sörmlands museum, gästas naturum.

Samarrangemang: Sörmlands museum

Lördag 31 augusti kl 11.00

Vem simmar i Östersjön?

Johanna Bergman från länsstyrelsen pratar om miljöövervakning av kustfisk – vad innebär det och varför övervakar länsstyrelsen fiskarna i Östersjön? Du får även testa dina kunskaper om de vanligaste fiskarterna i Östersjöns vatten.



FOTO: LÄNSSTYRELSEN

September

Söndag 8 september kl 14.00

Skärgårdens ursprung

Vilka urtida krafter har skapat skärgårdens bergghallar? Hur har sedan istidernas stora inlandsisar påverkat landskapet? Följ med Robin Blomdin, forskare och naturgeograf från Stockholms universitet på en vandring i istidens fotspår.

Söndag 22 september kl 14.00

Från Hålväg till motorväg – Sörmländska färdvägar under 1 000 år

I Sörmland har vi ett fantastiskt, men för många okänt, kulturarv i form av våra landsvägar. Många av våra huvudvägar har gått under samma sträckning i närmre 1 000 år. Välkommen till en föreläsning av författaren Jan Moberg. **Inomhusaktivitet**

Samarrangemang: STF östra Sörmland

Söndag 29 september kl 14.00

Om ryssen kommit

Per Rödseth från Femörefortet berättar om kalla krigets svenska försvar av Oxelösund, Bråviken, Warszawapaktens planer och förberedelser, svenska invasionsförsvaret, bataljon Bråviken, fast och rörligt kustartilleri, robotförband, mineringar, radar, arméförband, flygbaser. **Inomhusaktivitet**

Oktober

Söndag 6 oktober kl 14.00

Sörmlands pärlor

I vårt län finns nästan 170 naturreservat. Men hur blir ett område naturreservat och vad innebär det? Ingrid Nilsson och Peter Lantz från länsstyrelsen berättar om Sörmlands pärlor. **Inomhusaktivitet**

Utställningar

- › Vår permanenta utställning om Östersjöns natur- och kulturhistoria.
- › Utställningen Life Coast Benefit finns på naturum under 2019. Projektet har skapat bra förutsättningar för de som verkar i eller besöker skärgården och stor nytta för naturen.

Guidning

- › Vi visar utställningen om Östersjön med start klockan 14.00 i naturum. Det tar cirka 15 minuter. Lördagar från 1 maj till 23 juni och från 25 augusti till 6 oktober. Under tiden 24 juni till 18 augusti har vi visningar alla dagar förutom söndagar.
- › Vi guidar runt naturum samma dagar som visning av utställningen. Guidningen tar cirka 45 min med start klockan 14.15 vid naturum.

Hävning för barn

- › Vi har hävning för hela familjen vid naturum. Lördagar och söndagar från 1 maj till 23 juni och från 25 augusti till 6 oktober. Alla dagar under tiden 24 juni till 18 augusti. Start kl 11.00 och 15.30.

Aktiviteter

- › Följ vår tipspromenad som börjar vid andra parkeringen och slutar vid naturum.
- › Upplevelseleden berättar om natur och kultur i skärgården.
- › Hitta skulpturerna av hotade arter och lär om dem.
- › Följ med på någon av alla aktiviteterna här i programmet!

Film

- › Filmen Det unika havet Östersjön av Markus Nord visas när du vill i naturum.

Fart på åtgärder i Nyköpings vattenvårdsförbund

Havs- och vattenmyndigheten finansierar 20 lokala åtgärdssamordnare som ska arbeta i miljöprojekt med lantbrukare på utvalda platser i landet. Projektet ska vara i två år med möjlighet till förlängning. Övriga aktörer som står bakom projektet är LRF, vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Jordbruksverket.

Text: Klas Fredriksson och Jenny Johansson | Foto: Anneli Carlén

Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund har anställt Jenny Johansson som en av landets 20 lokala åtgärdssamordnare. Jennys geografiska arbetsområde är avrinningsområdena till Svärtaån, Nyköpingsån och en del av Sörmlandskusten. I stort kommer Jenny finnas tillgänglig för markägare och lantbrukare i dessa avrinningsområden, när det gäller rådgivning, ansökningar och i kontakterna med länsstyrelsen för att lättare få till stånd åtgärder. Exempel på åtgärder kan vara anläggande av våtmark, strukturräkning, anpassade skyddszoner,

reglerbar dränering, aktivering av inaktiva dikningsföretag med mera. På vissa prioriterade områden kommer Jenny även arbeta med riktad rådgivning i syfte att hitta vattenförbättrande åtgärder på rätt plats i jordbrukslandskapet.

– Tanken med projektet är att jag tillsammans med lantbrukare ska hitta lösningar för att minska växtnäringssläckaget samtidigt som de ger produktionsnytta och håller kvar vattnet i landskapet. Det blir win-win-åtgärder så att säga. Det kan till exempel handla om att se över dräneringen



Vill du veta mer?

Kontakta åtgärdssamordnare **Jenny Johansson**, på telefon 072-555 05 08 eller e-post jenny.johansson@nvvf.se

SÖKBART VATTENARKIV

Nu finns alla markavvattningsföretag och vattenförrättningar sökbara i den nya publika webbkartan.

Det återstår däremot att digitalisera täckdiknings- och dikningsplaner för enskilda gårdar. Lantbruksnämndens Vattenarkiv förvaras hos länsstyrelsen vilket innebär att vi är skyldiga att tillgängliggöra ritningar och kartor över befintliga markanläggningar som är tillkomna under Lantbruksnämndens rådgivnings och projekteringsverksamhet 1948–1991. En del äldre T- och P-planer från Hushållningssällskapets tid är arkiverade hos Landsarkivet i Uppsala. Vi har en förteckning över detta arkivmaterial och kan ge anvisning om innehåll i dessa gårdsakter. ■

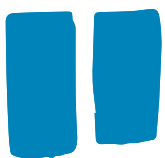


Fråga oss gärna om innehållet i Vattenarkivet!

- › Christofer Pourfard Cromnow, 010-223 42 32, christofer.cromnow@lansstyrelsen.se
 - › Karin Södergren, handläggare/vattenverksamhet, 010-223 43 60, karin.sodergren@lansstyrelsen.se
- Läs mer på www.lansstyrelsen.se/sodermanland

Alla markavvattningsföretag och vattenförrättningar finns sökbara i den nya publika webbkartan <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=852900332d4a46a383bcc546ed1dd9ff>

åarnas



En ökad livsmedelsproduktion behöver inte innebära en ökad miljöpåverkan.

Jenny Johansson, åtgärdssamordare

och vattenförsörjningen på fälten samt jobba med markvård, berättar Jenny.

Den nationella livsmedelsstrategin anger att vi ska öka självförsörjningsgraden i Sverige. Det vill säga att vi ska verka för en ökad, konkurrenskraftig och hållbar matproduktion. Samtidigt har vi vattendirektivet att följa som säger att vi ska ha god status i sjöar och vattendrag senast 2027.

– En ökad livsmedelsproduktion behöver inte innebära en ökad miljöpåverkan, utan tvärtom kan en ökad växtodlingsproduktion i många fall ge bättre förutsättningar för miljön säger Jenny.

När det gäller jordbrukssektorn så är det inte bara gödningen som lantbrukarna lägger på sina åkrar som står för övergödningen. Det finns en massa faktorer som påverkar näringsläckaget som till exempel markpackning och växlande klimat med snabba och stora flöden som ger yterrosion och lakar ur jordens naturliga fosforinnehåll.

Vi vill att all näring ska stanna kvar i grödan. Att förlora fosfor ut i vattendragen innebär både en försämring av miljön och ekonomiska förluster för lantbrukaren, berättar Jenny.

Vidare talar Jenny om att markvård handlar om att hålla marken i god kondition.

– Det är viktigt att ha en god dränering, arbeta med växtföljder och kanske strukturkalka på de jordar där det fungerar. Dessa exempel bland flera åtgärder, bidrar till en bra markstruktur och gör att grödan trivs och bättre tar upp näringen som läggs på åkrarna, säger Jenny. ■



RESTABUDET TALKSHOW

Restabudet skapades under Gästabudsåret 2017 av föreningen Svinnlabbet och klimatdebattören Karin Sundby och syftar till att minska det enorma matsvinnet i samhället. Cirka 30% av allt livsmedel som produceras slängs bort på olika sätt istället för att hamna i magen hos oss konsumenter.

Text: Jonas Hammar | Foto: Foto: Jan Lindblad Jr

Enligt Livsmedelsverket slängs i Sverige cirka 19 kilo ätbar mat i soporna och 26 kilo mat och dryck hålls bort i slasken, per person och år. Det är klokt även ur ett ekonomiskt perspektiv att inte behöva slänga så mycket. Ett hushåll beräknas kunna spara 3 000–6 000 kronor per år med mindre svinn. Det är ett genomsnitt. Några slänger mer, andra mindre. Några kan spara mycket, andra mindre.

Redan utanför Nikolaiskolan möttes man av doften av en härlig rödbetssoppa som Nyköpings REKO-ring serverade. REKO står för Rejäl Konsumtion och är ett sätt att handla lokalproducerad mat, helt utan mellanhänder. Konsumenter och producenter på en ort går samman och startar en REKO-ring där råvaror och produkter säljs direkt från producent till konsument. Enkelt och genialt!

Martin Emtenas var programledare för ett späckat schema som innehöll bland annat skådespel av Hertig Karl-Sten,

spelad av Per Karlsten från Nyköpingshus konferens, som kåserade om hur sparsam man var med råvaror förr i tiden. Sedan följde flera intressanta samtal, bland annat med Kommunalrådet Urban Granström angående det kommunala övertagandet av driften av de lokala köken i offentlig skola och omsorg. Både Urban och företrädare från Nyköpings kommuns nya organisation runt de offentliga köken framhöll vikten av kontroll redan på upphandlingsstadiet. Att man exempelvis kan dela upp större upphandlingar i mindre delar, så att även mindre producenter kan delta.

På scenen under kvällen fanns Jonas Hammar, länsstyrelsens husföreståndare med och lagade mat på svinn skänkt från Nyköpings Livsmedelsbutiker. Bland annat lagades biffar av vissen broccoli toppat med en avokadosalsa, toast med rostad auberginröra, salladsknyten med morotsblastspesto och en fruktsmoothie. ■

Dovhjortsprojektet har pågått sedan 2016. Sedan dess har 18 av länets 43 älgskötselområden anslutit sig till projektet vilket motsvarar cirka 45 procent av länets skötselområdesareal!

Text: Josefin Linusson, josefin.linusson@lansstyrelsen.se | Foto: Pixabay

På länsstyrelsens webbplats finns aktuell information om vad som händer i projektet!
lansstyrelsen.se/sodermanland

Dovhjortsprojektet

Utvärdering och framtid

Den 27 mars ordnade Länsstyrelsen i Södermanland ett utvärderingsmöte i Flen för dovhjortsprojektet. Både de skötselområden som är med i projektet och de som inte är med bjöds in. Vid mötet deltog cirka 35 personer, varav omkring hälften representerade områden som inte är med i projektet.

Jägareförbundet som är en aktör inom projektet presenterade avskjutningsstatistik för dovhjort och berättade om förbundets utbildning inom dovhjortförvaltning. Även Skogsstyrelsen deltog och informerade om projektet *Mera tall Södermanland och Örebro*.

Inför mötet hade samtliga älg- och dovhjortsskötselområde i länet fått besvara en enkät. Frågorna varierade beroende på om skötselområdet redan är med i projektet eller inte. Frågorna handlade bland annat om inventering, skador på gröda och skog, om dovhjortsprojektet bidragit till en bättre förvaltning av dovhjort men även för annat klövvilt. Enkäten innehöll även frågor om vilka utmaningar som finns i förvaltningen och vilka framgångsfaktorerna är.

Vidare fick även de skötselområden som inte är med i projektet ange orsaken till detta. Sammanställningen av samtliga enkätsvar kommer skickas ut till skötselområdena och publiceras på länsstyrelsens hemsida.

På mötet berättade företrädare från fyra skötselområden om sina erfarenheter av att förvalta dovhjort och hur de praktiskt genomför exempelvis inventeringar. De områden som medverkade vid detta moment var NV Gåsinge, Selaö, Husby-Årdala och Mälarmården. Erfarenhetsutbytet uppfattades som en mycket viktig del av mötet.

Dovhjortsprojektet 2019-2021

Länsstyrelsen kommer att fortsätta driva dovhjortprojektet. Detta eftersom intresset för och behovet av att bygga upp eller upprätthålla en förvaltning fortfarande är stort. Vilka aktiviteter som kommer att ordnas är ännu inte beslutat. Länsstyrelsen är i behov

Selaö dovhjortsskötselområde

Måns André som är företrädare för Selaö dovhjortsskötselområde har fått besvara några frågor om deras dovhjortförvaltning.

Kan du beskriva rådande förutsättningar i Selaöns skötselområde

– Selaön är på ungefär 10 000 ha. Cirka 3 700 ha är öppen mark (odlad/träda), övrig mark är skog och impediment. Dovhjortspopulationen på Selaön är idag cirka 90 hjortar/1 000 ha. Vi har väldigt få observationer av kronhjort. Vi har en vildsvinstam där vi har en rapporterad avskjutning på cirka 200 individer per år. Den verkar inte ha ökat under detta år. Det finns också en mindre men stabil rådjursstam och älg som räknas till cirka 40 djur i vinterstam. Älg, kronhjort och gris rör sig dock mellan Selaön och fastlandet.

Hur länge har ni bedrivit en aktiv förvaltning av dovhjort inom skötselområdet?

– I skötselområdets regi så har projektet drivits i två år. På delar av ön påbörjades det faktiskt redan för 3–4 år sen av några markägare och jakträttsinnehavare i samverkan. Det har också bedrivits förvaltning av dovhjort på en av dom större markerna sedan många år tillbaka.

Vilka aktiviteter bedriver ni under ett år i skötselområdet?

– Under senaste året, som man kan se som vårat egentliga startår, så har det genomförts olika aktiviteter: Insamling av avskjutningsstatistik samt inventering både från luften och på marken. Betestrycks- och skadeinventering har gjorts och görs av enskilda markägare. Ett informationsbrev till jaktlagen har gått ut där vi informerat om det sammanställda resultatet av avskjutning och inventering. Där finns redovisat några slutsatser som kunnat dras avseende vår hjortstam och den avskjutning som rekommenderas för att vi ska närma oss en önskvärd numerär och balans.

Det har också genomförts ett antal jakter under året där flera jaktlag jagar tillsammans över större arealer med gäster från andra jaktlag, det vill säga att det är färre jakttillfällen men de jakter som bedrivs är större. Detta har uppfattats skapa ett bättre resultat med avseende på avskjutning samt en större samsyn och samverkan mellan jaktlagen. En bonus från dessa jakter är också att det bidragit till att erfarenheter av



Karta över Selaö skötselområde.

jaktplanering och genomförande kunnat spridas.

Innan hösten planerar vi också att genomföra en informationskväll om dovhjort och dovhjortförvaltning för att öka intresset för och sprida kunskaper om detta.

Har dovhjortsprojektet bidragit till förvaltningen av dovhjort i erat skötselområde?

– Det hjälpte absolut till att komma igång bredare och fortare! ■

av extern finansiering för att driva projektet och har i nuläget skickat in en ansökan om projektmedel ur Landsbygdsprogrammet. De aktiviteter som efterfrågas och som kunde utläsas från enkätsvaren är att fokus framåt bör ligga på utbildning, inventering, support och samverkan

Ambitionen är att organisera ett par avstämningsmöten för att utbyta erfarenheter men även för att förbättra vår kunskap om dovhjorten, med stöd av externa experter inom området. Dessa möten kan även kompletteras med fältvandringar för att se på dovhjortens påverkan på åkermark.

För att öka förståelsen för olika intressens syn på och inställning till dovhjorten kan

visualisering av dess påverkan på åkermarken vara ett verktyg. Inom projektet finns därför ytterligare en planerad aktivitet; under förutsättning att finansiering finns, kommer en betestrycksinventering på åkermark genomföras. Detta ska i sådant fall ske genom att några dovhjortsskötselområden, utspridda i länet, får möjlighet att sätta upp uthägnader och kameror på åkermark (såväl vall som andra jordbruksgrödor) för att se vilka djur som betar på åkern och hur stor påverkan de har på grödan. Denna betestrycksinventering ska kompletteras med spillningsinventering.

Inventeringen kommer kunna synliggöra omfattningen av dovhjortens påverkan på

åkermarken och inventeringen som sker via spillning och kamera kommer att kunna jämföras med annan dovhjortsinventering i området. Betestrycksinventeringen kommer att ske i samarbete med SLUs forskningsprojekt Beyond moose där en betestrycksinventering som omfattar hela växtsäsongen och olika grödor kommer att ske under åren 2019–2020. Inventeringen kommer att ske på åkrar där i princip alla är belägna inom älgförvaltningsområde 3 i Södermanlands län. Genom att samarbeta mellan Dovhjortsprojektet och projektet Beyond moose finns möjlighet att få fram bred kunskap om hur dovhjorten påverkar landskapet runtom i länet. ■

Avskjutning av älg och kronhjort

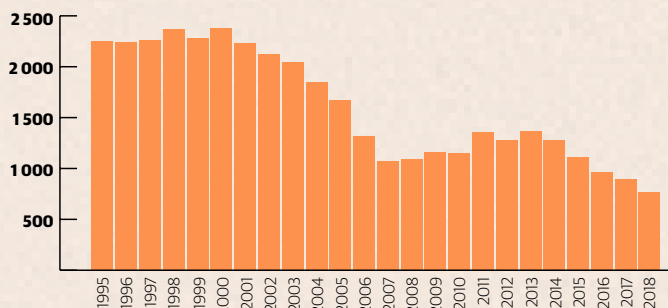
Älg

Under jaktåret fälldes totalt 759 älgar i länet fördelat på 170 tjurar, 156 hondjur och 433 kalvar. Detta innebär att avskjutningen minskade med 134 älgar från föregående jaktår. Den planerade avskjutningen i länet enligt älgförvaltningsplanerna var totalt 933 älgar, under året, jämfört med 1 260 året innan.

Den genomsnittliga nyttjandegraden i älgförvaltningsplanernas avskjutningsmål för årets jakt är 81 procent, vilket är avsevärt högre än under jaktåret 2017/2018 då den var 71 procent. Den genomsnittliga nyttjandegraden inom älgskötselområden ligger i år på 84 procent, vilket kan jämföras med förra årets 73 procent. Även här ser vi alltså en betydande förbättring. Länsstyrelsen ser mycket positivt på utvecklingen, men arbetet för ännu bättre måluppfyllelse fortlöper. Det är väldigt viktigt att skötselområden ansöker till länsstyrelsen om att revidera skötselplanen, i de fall det inom skötselområdet bestäms att den tidigare planerade avskjutningen ska ändras under pågående planperiod eller jaktsäsong.

Fällda älgar i länet från året 1995 till 2018

Av grafen framgår antalet fällda älgar i länet från året 1995 till 2018

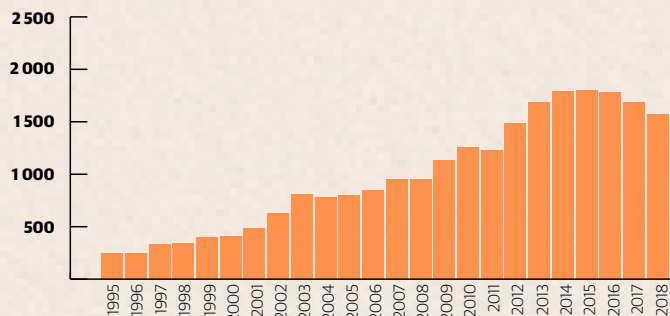


Kronhjort

Det totala antalet fällda kronhjortar i Södermanland under årets jakt är 1 554 stycken. Kronhjortsavskjutningen i länet minskar därmed för tredje året i rad. Nyttjandegraden i förhållande till planerad avskjutning är dock låg, endast 69 procent. Det skötselområde med lägst nyttjandegrad fällde så lite som 15 procent av planerad avskjutning. Länsstyrelsen ser ett behov av ökad kommunikation om vikten av bra underlag och realistiska, väl förankrade mål i kronhjortskötselplanerna, samt bra måluppfyllelse.

Fällda kronhjortar i länet från året 1995 till 2018

Av grafen framgår antalet fällda kronhjortar i länet från året 1995 till 2018



Återrapportering av kronhjortkalv

Enligt jaktförordningen 5 a § ska kronhjortar som fälls inrapporteras till länsstyrelsen. Det gäller både områden som länsstyrelsen har registrerat för jakt efter kronhjort, till exempel ett skötselområde, samt djur som fälls på oregistrerad mark. Anmälan av jaktresultat ska vara länsstyrelsen tillhanda två veckor efter jakttidens utgång. Jakttidens utgång är den 15 april. Detta gäller även kronhjortskalvar som fälls med stöd av den nya skyddsjaksregeln. Det finns inga formella krav på att återrapportera fällda dovhjortskalvar.

Fällda kronhjortar - antal taggar



Taggar	AFO 1	AFO 2	AFO 3	AFO 4	AFO 5	AFO 6	AFO 7	AFO 8	AFO 9	Summa	Andel
1 - 2	7	45	17	52	8	11	9	9	1	159	35 %
3 - 6	9	16	7	23	4	1	17	5	2	84	18 %
7 - 8	6	8	10	17	2	2	7	10	2	64	14 %
9 - 10	6	7	7	14	2	2	8	5	2	53	12 %
11 - 12		4	10	12	6		5	1	2	40	9 %
13 - 14	3	3	5	9	7	1	3	1	1	33	7 %
15 - 16	1	2	4	6	1	1		1		16	3 %
17 - 18				4	1	1	1	1	1	8	2 %
19 - 20				1						1	14 %
Summa	32	85	60	138	31	19	50	33	10	458	100 %

Viltförvaltningsdelegationen i Södermanland

Text: Josefin Linusson,
josefin.linusson@lansstyrelsen.se
Foto: Leif Ragnarsson

Viltförvaltningsdelegationen är ett organ inom länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör viltförvaltningen inom länet. Delegationens består av en ordförande, vår landshövding, och ledamöter. Dessa ledamöter består av fem politiska företrädare och en företrädare som har särskild kunskap om trafiksäkerhet och illegal jakt. Utöver detta så finns också ledamöter för olika intresseområden: jakt och viltvård, naturvård, naturvård, friluftsliv, ägare och brukare av jordbruksmark, lokalt näringsliv och turism, yrkesfiske samt skogsnäring. För varje ledamot ska det finnas en ersättare. Ledamöterna ska utses efter förslag av den eller de berörda organisationerna eller intresseorganisationerna i länet När länsstyrelsen utser delegater ska en jämn könsfördelning eftersträvas.

Delegationens mandatperiod är fyra år och en ny mandatperiod inleddes i januari 2019. Vissa av de ledamöter som var med i delegationen föregående period blev omvalda och behåller sina poster, men



några nya delegater har tillkommit. Av viltförvaltningsdelegationens 28 ledamöter och ersättare är 8 kvinnor.

Gemensam utbildningsdag med Östergötland

Med anledning av att viltförvaltningsdelegationerna i både Länsstyrelsen i Södermanlands län och Östergötlands län inledde en ny mandatperiod 2019 anordnades en gemensam utbildningsdag för samtliga ledamöter och ersättare. Utbildningsdagen inleddes med att landshövdingarna hälsade välkomna. Därefter följde programmet

- › Naturvårdsverket redogjorde för viltförvaltningsdelegationens roll
- › Representanter från länsstyrelserna berättade om arbetet med att ta fram minimi- och förvaltningsnivåer för rovdjur
- › Viltskadecenter informerade om stora rovdjur och skador från stora betande fåglar
- › Forskare från SLU berättade om projektet Beyond moose.
- › Länsstyrelsen i Södermanlands län berättade om den sam- och flerartsförvaltningsplan som tagits fram för länet. ■

Omregistrering av samtliga älgjaktområden

Länsstyrelsen genomför just nu en översyn av samtliga registrerade älgjaktområden inom länet, i samband med att vi har börjat använda ett nytt karthanteringssystem. Systemet kommer ge mer exakt information kring jaktområdets arealer, samt effektivisera administrationen kring ansökningar om ändringar av älgjaktområden. Systemet är även tänkt att framöver blir tillgängligt för företrädare för älgjaktområden, för att underlätta ändringsansökningarna. I projektet digitaliseras alla beslutade jaktområden i länsstyrelsernas nya gemensamma karthanteringssystem.

När detta görs kommer en fastighetslista med registrerad landareal att upprättas för varje jaktområde. Arealen omfattar fastigheter

eller delar av fastigheter enligt de tidigare beslut som finns registrerade i länsstyrelsens digitala kartor. Den totala landarealen inom respektive område ersätter områdets tidigare beslutade areal. Processen innebär att länsstyrelsen kommer fatta beslut om en ny registrerad areal för varje älgjaktområde. Arealen uppdateras med digital mätteknik med utgångspunkt i Lantmäteriets kartor. Finns det fastigheter sedan tidigare registreringsbeslut inom detaljplanerade områden, kan dessa komma att avregistreras. Eventuell areal som utgörs av vatten kommer att tas bort. Den här processen kan komma att ta lång tid och exakt när beslut fattas för respektive älgjaktområde går inte att säga. ■



Vildsvinsskador på jordbruk

Text: Christina Erdtman Johansson och Josefin Linusson | Foto: Leif Ragnarsson

Länsstyrelsen märker av ett ökat problem med att vildsvin bökar upp marker. Skadorna kan utgöra delar av block eller hela block. Söker du miljöersättning, till exempel vallstöd, på marken ska du anmäla skadan till länsstyrelsen. Mindre områden som skadats kan vara lämpliga att ringvälta för att få bort ojämnheter, skadan får sedan självläka. Större områden repareras med isådd av vallfrö (gäller även för skyddszon). Uppge skifte, omfattning och skicka in bilder. Om du anmält skadorna, kan länsstyrelsen vid en eventuell kontroll göra ett mindre eller inget avdrag på till exempel vallstödet, beroende på omfattningen. Har du inte anmält skadorna innan föransökan av kontroll, får länsstyrelsen göra en bedömning av hur länge skadan funnits och om avdrag ska göras.

Om länsstyrelsen bedömer att marken inte heller kommande år kommer kunna

uppfylla villkoren kan vi häva åtagandet helt eller delvis. I vissa fall kan möjligheterna för att få ha ett åtagande påverkas om skadorna sker kontinuerligt. Bedömningen görs alltså från fall till fall.

Vid skador i betesmark bedöms om marken kommer att återhämta sig naturligt eller genom enkla insatser som till exempel att lantbrukaren välter tillbaka tuvor. Du får inte reparera betesmarker med miljöstödsersättning genom insådd. Däremot får du lägga ut hö från en slätteräng med liknande artsammansättning. När höet fröat av sig ska resterna tas bort. Vid skador på marker med särskild skötsel kan länsstyrelsen behöva göra ett uppföljande fältbesök för att göra en ny bedömning av marken.

Lättnader i användandet av vissa jaktmedel för att göra jakten efter vildsvin enklare och mer effektiv.

Projekt ReFisk:

Framtida fiskefredningsområden för skydd av kustlekande rovfisk i Södermanland



Text: Thomas Stenström, thomas.stenstrom@lansstyrelsen.se | Foto: iStock

Bakgrund: Bestånd av gädda, gös och abborre har minskat i kustvattenområdet mellan Östergötlands- och Gävleborgs län. Havs- och vattenmyndigheten och berörda Länsstyrelser har uppmärksammat ett behov av fredning av lekområden för rovfisk. Projektet ReFisk är ett pågående samverkansprojekt mellan ovan nämnda myndigheter och Sveriges Lantbruksuniversitet. Inom projektet har Länsstyrelsen i Södermanlands län i uppdrag att föreslå lämpliga fiskefredningsområden längs Södermanlands kust till Havs- och vattenmyndigheten. Utvärderingar som gjorts inom projektet visar på att det finns betydligt mer rovfisk i fredade områden än i referensområden.

Syfte: Syftet med inrättandet av fiskefredningsområden är att minska störningen på fisk inför och under lek, vilket förbättrar förutsättningarna för en framgångsrik reproduktion. Gädda, gös och abborre har en viktig roll i Östersjöns kustnära ekosystem. Starka rovfiskbestånd ger friskare kustområden då de har en reglerande verkan i födoväven. Undersökningar visar på att brist på rovfisk leder till ökad algbloomning i grunda havsvikar. Arterna har också stor socioekonomisk betydelse. Fritidsfisket efter gädda och gös växer i popularitet samtidigt som abborre och gös är en viktig fångst för länets yrkesfiskare. En hållbar förvaltning av arterna är

därför betydelsefull för att säkra framtida fritidsfiske och yrkesfiske, vilket i sin tur är en viktig förutsättning för att behålla en levande landsbygd och skärgård.

Framåt: Länsstyrelsen kommer att lämna ett förslag på identifierade områden i höst, förmodligen efter ett remissförfarande till berörda intressenter. I de områden som slutligen beslutas av Havs- och vattenmyndigheten är planen att fiske ska vara förbjudet under en period under våren. Ambitionen är att förbudet ska träda i kraft 2020 och årligen utvärderas och omprövas. ■

Regeringen har beslutat att elektronisk bildförstärkare, elektronisk bildomvandlare, värmekamera eller rörlig belysning i nära anslutning till jaktvapnet tillåts vid jakt efter vildsvin. Mörkersikten (termiska sikten) får dock endast användas vid jakt i öppen terräng eller vid åtelplatser. Ändringarna i jaktförordningen trädde i kraft den 15 maj 2019.

Innan Regeringen fattade beslutet var det endast tillåtet att använda de aktuella jaktmedlen efter särskilt tillstånd. Eftersom vildsvin generellt är nattaktiva och det är tillåtet att jaga dem även på natten under allmän jakttid, underlättas jakten och den blir mer effektiv om det är tillåtet att använda nattriktmedel, termiska sikten och rörlig belysning. Beslutet underlättar för den enskilde som nu inte behöver ansökan om särskilt tillstånd. ■



Har du frågor?

För frågor om ni redan är registrerade kan kontakt tas med länsveterinär **AnnaMaria Estensson**, telefon 010-22342 66 eller annamaria.estensson@lansstyrelsen.se

Nya sanktionsavgifter från årsskiftet

Från och med 1 januari 2019 har det i Livsmedelslagen och Lag om foder och animaliska biprodukter införts nya bestämmelser om sanktionsavgift. Bestämmelserna rör primärproducenter och foderproducenter.

Text: Enheten för djurskydd och veterinära frågor | Foto: Unsplash.com

Sanktionsavgifter skall tas ut i följande fall:

1. När någon börjar en verksamhet som är registreringspliktig utan att någon anmälan om registrering har inkommit till länsstyrelsen. Detta gäller både vid nystart eller om någon annan tar över en redan registrerad verksamhet.
2. Brister i journalföring.

Den journalföring som gäller alla företagare är journalföring över användning av bekämpningsmedel.

För de primärproducenter som i mindre omfattning levererar små mängder av honung, ägg, råmjölk och opastöriserad mjölk gäller även journalföring enligt nedanstående:

- › För **honungsproducenter** skall löpande dokumenteras totala antalet skördade kupor, totala produktionsmängd, mängd levererad produkt till konsument samt datum för denna leveransen.

- › För **hönsäggproducenter** skall fortlöpande dokumenteras antal fjäderfä som hålls för äggproduktion, totala mängden ägg som levererats direkt till konsumenter samt datum för dessa leveranser.
- › För **försäljning av råmjölk** skall den totala mängden råmjölk levererad direkt till konsument journalföras
- › För **försäljning av opastöriserad mjölk** skall varje leverans direkt till konsument journalföras samt mängd och datum för leveransen.

Brister i journalföringen av ovan redovisade uppgifter leder alltså till uttag av sanktionsavgift. Sanktionsavgiftens storlek beror på gårdens totala årsomsättning under närmast föregående år, då avgiften kan uppgå från en halv till en hel procent av denna. Det kan alltså röra sig om höga summor och vi vill härmed uppmana er att tänka på ovanstående. ■

Kurser och fältvandringar om ängar och betesmarker



Vill du lära dig mer om hur du kan sköta om odlingslandskapets många natur- och kulturvärden - i betesmarker, slätterängar och brynmiljöer?

Länsstyrelsen i Södermanlands län anordnar under 2019 kurser och fältvandringar. Alla aktiviteter är kostnadsfria, utom kursen om bryn i odlingslandskapet där det tillkommer en kostnad på 165 kr om du vill ha lunch. Vi bjuder på fika! Är du intresserad? Anmäl dig då under "Kommande händelser" på lansstyrelsen.se/sodermanland

Fältvandring på Veckla äng

Följ med på fältvandring på Veckla äng! Ingen annanstans finns det så tätt med arter som i en slätteräng, men artrikedomen är helt beroende av årliga skötselinsatser. Krister på Veckla gård berättar om sitt arbete med att restaurera en slätteräng.

**Veckla gård, Vadsbro,
5 juni kl. 16.00-19.00**

Bryn i odlingslandskapet

Vad är en brynmiljö? Vad har brynet för nytta för lanthandeln? Hur kan du sköta dina bryn? Under kursen pratar vi om brynmiljöer och besöker ett bryn. Naturkonsultföretaget Ecocon AB berättar om praktisk skötsel av brynmiljöer och hur du kan höja värdena på din brynmiljö.

**Vandrarhemmet Bränneriet, Nynäs,
13 juni kl. 11.00-15.00**

Du betalar 165 kr för lunch

Maskinvisning och lieslätterkurs

Nu är det dags för slätter på Grindviks äng! Visning av traditionella och maskinella skötselmetoder. Slätterredskapen presenteras utförligt, både med teknisk och praktisk beskrivning, och därefter demonstreras hur användningen går till. Deltagarna får sedan känna på redskapen och pröva själva hur det är att slå en äng med lie eller motorredskap. Nordisk mästare i lieslätter visar och berättar om lien. Ta gärna med egen lie!
Grindviks äng i närheten av Grindviks kvarn, Gnesta, 10 augusti kl. 10.00-13.00

Fältvandring naturbetesmark häst/får/nöt

I Södermanland finns stora arealer värdefull naturbetesmark som riskerar att växa igen när antalet nötkreatur minskar. Där kan hästarna göra en insats! Många hästar går idag i rastfällor och på åkermarksbeten, trots att de skulle kunna beta naturbetesmark. Genom att beta naturbetesmark bidrar du till öppna och variationsrika landskap där många arter av växter, fåglar och insekter kan leva.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anordnar fältvandringar med särskild fokus på häst i naturbetesmark, men även andra djurslag. Vi ger fakta och tips på hur naturbeten kan vara en resurs för hästhållare och lantbruksföretag. Under vandringen deltar Margareta Bendroth, agronom och hästrådgivare på Hushållningssällskapet.

**Vibyholms slott, Sparreholm,
5 september kl. 16.00-19.00**

**Ekeby gård, Tystberga,
1 oktober kl. 13.00-16.00**

Om du har frågor - kontakta:

- › Ulrika Hägertorp, 010-223 43 97, ulrika.hagertorp@lansstyrelsen.se
- › Malin Almquist, 010-223 43 66, malin.almquist@lansstyrelsen.se
- › Johan Moberg, 010-223 43 45, johan.moberg@lansstyrelsen.se



FOTO: ULRIKA HÄGERTORP



FOTO: AGNETA WIKBLOM

Rådgivning till lanthandlare



Nu kan du som lanthandlare söka rådgivning inom nedanstående områden. Rådgivningen kommer vara helt anpassad och fokusera på det som just du som lanthandlare vill ha hjälp med.

Rådgivningen kommer ske på en lämplig plats bestämd av dig som lanthandlare och kan ske i personalgrupp, individuellt eller tillsammans med andra lanthandlare i grupp. Du bestämmer!

Våra rådgivare är proffs på sitt område och har många års erfarenhet av både rådgivning och arbete inom både lanthandel och ämnesområdena.

Områden där du kan få rådgivning:

- › Inköp och distribution
- › Varuexponering
- › Utveckling och diversifiering
- › Företagsekonomiska analyser
- › Energieffektivisering
- › Nytt sätt för service

Kostnad

Du som lanthandlare betalar 30% av totalkostnaden medan projektet som medfinansiar står för 70%. Projektet leds av Länsstyrelsen i Dalarnas län i samverkan med sju län (Uppsala, Örebro, Gävleborg, Västmanland, Värmland och Södermanland) som syftar till att genom kompetensutveckling med individuellt fokus stärka lanthandlare som utför kommersiell service på landsbygden, för att på så sätt upprätthålla och utveckla servicen för boende och företag.

Om du har frågor - kontakta:

Jenny Askenfelt, 010-223 43 73
jenny.askenfelt@lansstyrelsen.se

Smakrik och blomstrande besöksnäring



Under namnet "Smakrik och blomstrande besöksnäring" ordnar vi kurser, företagsbesök och rådgivning för besöksföretag

på landsbygden i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Örebro och Södermanlands län. Du som har ett boende, servering, gårdsbutik eller annan besöksverksamhet på landsbygden är välkommen på aktiviteterna.

Prenumerera på vårt nyhetsbrev så du inte missar våra aktiviteter.

Rådgivning för ett lönsammare besöksföretag

Nu kan du som har ett besöksföretag på landsbygden i Södermanlands län få rådgivning anpassat för just ditt företag inom följande ämnesområden:

- › Trädgårdsvård – Att bevara och utveckla en historisk trädgård
- › Trädgårdsdesign – Med trädgården som skyltfönster
- › Matlagning – Hög matupplevelsen
- › Marknadsföring på webben och i sociala medier
- › Att bygga försäljningen kring en historia – Storytelling
- › Sälj mer i din gårdsbutik
- › Tillgänglig besöksverksamhet



FOTO: LARS JANSSON

Inom satsningen har vi avtal med mycket kompetenta rådgivare. Du betalar endast 30% av kostnaden resten finansieras av Landsbygdsprogrammet.

Läs mer om aktiviteterna på vår hemsida. Där kan du även ladda ner en broschyrer och prenumerera på vårt nyhetsbrev; www.lansstyrelsen.se/vastmanland/lantbruk-och-landsbygd/utveckling-av-landsbygder/kompetensutveckling-och-radgivning/smakrik-och-blomstrande-besoksnaering.html

Om du har frågor - kontakta:

Kerstin Bjäresten Osmark, 010-224 94 11
kerstin.bjaresten.osmark@lansstyrelsen.se



FOTO: LARS JANSSON

Ekologiskt lantbruk eller trädgårdsföretag



Driver du ekologiskt lantbruk eller trädgårdsföretag eller är intresserad av att ställa om?

Då kan du få kompetent hjälp av våra rådgivare inom ekologisk odling och djurhållning. Vi organiserar även kurser och annan kompetensutveckling

För mer information om rådgivning eller kurser, se vår webbplats eller kontakta:

Jenny Askenfelt, 010-223 43 73
jenny.askenfelt@lansstyrelsen.se

För tillfället erbjuder vi rådgivning till produktionsinriktningarna:

- › Växtodling
- › Mjolk
- › Nöt
- › Lamm
- › Frukt och bär
- › Ägg och fjäderfä
- › Potatis och frilandsgroönsaker



SPORTFISKARNA

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund

är en demokratiskt uppbyggd ideell organisation. Ända sedan 1919 har de arbetat för ett bra fiske i rena vatten med friska fiskbestånd.

Text: Erik Johansson, Nils Ljunggren

Våtmarker

Sportfiskarnas arbete med våtmarksrestaurering i kustmynnande vattendrag, så kallade gäddfabriker påbörjades 2010. Vi såg att många markägare ville restaurera våtmarker men att arbetsinsatsen och kraven kopplade till tillgänglig finansiering fick många att tveka. Sportfiskarna har på många platser därför fått rollen som projektledare och spindeln i nätet för att få projekten att gå från idé till handling.

Våtmarker bidrar med många olika ekosystemtjänster så som minskat näringsläckage till sjöar och hav, de har en vattenhushållande förmåga samt gynnar den biologiska mångfalden. Våtmarker är också viktiga lek- och uppväxtområden för många fiskarter och omtyckta av många sorters vilt. Forskning visar till exempel att ungefär hälften av de gäddor som fångas längs ostkusten härstammar från sötvatten. Varje vår simmar gäddor från havet upp i kustmynnande vattendrag och leker i vegetationsrika våtmarker, till exempel översvämmade gräsmarker.



Rolf Franzén, en utav flera markägare vid den restaurerade våtmarken Långsjön på Tunabergshalvön, kunde genom provfiske konstatera att ett femtiotal gäddor simmade in i våtmarken för att leka redan första året efter restaureringen. Förhoppningen är att gäddbeståndet på sikt ska öka och komma såväl markägarna som Bråvikens till del. De hundratusentals gäddyngel som om våren trängs i det grunda vattnet utgör samtidigt föda åt många fågelarter och förhoppningen är att även fågellivet ska återkomma till samma nivå som på 1950-talet innan området växte igen. Foto Rickard Gustafsson.



Exempel på hur en utdikad våtmark kan restaureras. Diket har dämats och vattnet avrinner genom ett så kallat omlöp där fisk och andra djur kan röra sig fritt. På sommaren kan våtmarken tömmas och marken användas för exempelvis bete. Illustration Erik Olsson

Många våtmarker har dock genom utdikningar försvunnit sedan 1800-talet i syfte att utöka arealen produktiv skogs- och jordbruksmark för att föda en växande befolkning. Under tidens gång kan markanvändningen på många platser förändrats och brukandet kanske till och med upphört. Detta öppnar upp möjligheter för naturvårdsinsatser där markerna nu kan få en ny användning och nytta för både markägaren och miljön. Senare års torka har samtidigt lyft behovet av att spara vatten i landskapet och bromsa den snabba

torrläggning som ett utdikad landskap medför.

Våtmarken Långsjön på Tunabergshalvön är ett lyckat exempel där Sportfiskarna tillsammans med flera markägare har restaurerat ett över 30 hektar stort område. Det har gått från otillgängligt vasshav till en myllrande våtmark där tiotusentals gäddyngel årligen bidrar till att stärka Bråvikens fiskbestånd. Projektet har finansierats av Landsbygdsprogrammet via länsstyrelsen, Nyköpings kommun och SSAB i Oxelösund. ■



Återskapa strömmande vattendrag och fria vandringsvägar

Strömmande vattendrag tillhör de mest artrika miljöerna som finns i Sverige och är på flera sätt livsnödvändiga för många fiskarter, både som livsmiljö och för vandringer under olika delar av livscykeln. Att strömmande vatten varit historiskt viktiga för även oss människor har medfört att just åar och bäckar är de naturtyper som påverkats allra mest. Därför krävs det stora insatser för att få tillbaka starka fiskbestånd, exempelvis har bara ett par procent av Sveriges över tio tusen dammar fungerande fiskvägar.

Många utav de dammar som härstammar från äldre aktiviteter fyller inte längre någon egentlig funktion. Sportfiskarna arbetar med att öppna upp dessa vandringsvägar så att fisk och andra vattenlevande organismer ska kunna vandra fritt och indämda strömsträckor åter bli tillgängliga. Förhoppningsvis kan ål och öring i framtiden åter bli självklara fiskar i Sörmlands sjöar och vattendrag, vilket många äldre ortsnamn vittnar om att de en gång varit. Arbetet består i att praktiskt riva hindren, men också att driva på intressepolitiskt för att få till en rättvis och förutsägbar lagstiftning där levande vattenmiljöer vägs mot enskilda intressen, kostnader och värdefulla kulturmiljöer. I många fall finns möjligheter till bra kompromisser där de flestas i slutändan blir nöjda. ■

Barn och ungdomar

Varje år tar Sportfiskarna ut ett stort antal barn och ungdomar på olika typer av fiske- och fiskevårdsaktiviteter. Sportfiskarna vill med detta stimulera ett fiske- och naturintresse för barn och ungdomar som kanske inte har möjlighet till detta i vardagen. Aktiviteterna kan ske under fritid och lov, men också under skoltid. Ett lyckat projekt som drivs av Sportfiskarna är "Skolbäcken" där skolklasser tillsammans med sina lärare får följa med ut till ett vattendrag och upptäcka vilka fiskar som lever där och vad de äter. De får också lära sig om varför fisken trivs där och hur vi kan göra det bättre för dem genom fiskevårdsåtgärder, vilket barnen också får prova på. Under 2019 kommer över 36 000 barn att delta i någon utav sportfiskarnas aktiviteter varav sörmländska barn kommer kunna följa med på fiske under både vardagskvällar och under sommarlovet. ■

Information om detta finns att läsa i Nyköpingsguiden eller på www.sportfiskarna.se

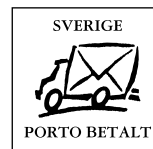
Fakta/Sportfiskarna

Sportfiskarna, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, är en demokratiskt uppbyggd ideell intresse- och naturvårdsorganisation med huvudsyfte att slå vakt om ett bra fiske i Sverige. Vi arbetar för friska fiskbestånd i friska vatten och organiserar ungefär 60 000 medlemmar och 400 lokala föreningar. Förbundet och de anslutna föreningarna bedriver en bred verksamhet omfattande såväl politiskt påverkansarbete, främjande av sportfisket som fritidsaktivitet och näring samt förvaltning av fiskevattnen. Det allt mer omfattande praktiska vattenvårdsarbetet innefattar bland annat våtmarksrestaureringar, åtgärder vid vandringshinder och olika typer av provfisken. Vi tar varje år ut tiotusentals barn och ungdomar till vattenbrynet där de tillsammans med skolan eller på fritiden får prova på att fiska och hjälpa till vid olika fiskevårdsarbeten.



Ser du en ljusning
kan det vara skenet
som bedrar.

B



4

frågor till...

...Ulrike Segerström,
djurskyddssamordnare,
Länsstyrelsen i
Södermanlands län.



FOTO: PRIVAT

Vad gör du som samordnare på enheten för djurskydd och veterinära frågor?

– Jag är ju både samordnare och djurskyddshandläggare. Försöker dela min tid mellan att leda och fördela arbetet inom djurskyddskontrollen, ansvara för rapporteringar till olika myndigheter, presskontakter, skriva fram olika beslut som till exempel omhändertaganden av djur och att även vara ute på "fältet" och genomföra djurskyddskontroller. Har också lite specialområden som slakterier, djurtransporter och offentlig förevisning av djur.

Vad är utmaningen just nu?

– Att fortsätta få rutin och flyt i arbetet med de uppgifter som vi övertog från polisen 1 juni 2018. Både verkställighet av omhändertaganden av djur och ärenden rörande bristande tillsyn av hundar är ju arbetsuppgifter som är helt nya för oss

och som kräver bra rutiner och samarbete med polisen. Det är ett arbete som pågår kontinuerligt.

Vad är det roligaste med ditt jobb?

– Variationen mellan olika typer av djur, verksamheter och arbetsuppgifter.

Berätta lite om din fritid, har du något favoritställe i Södermanland som du brukar besöka?

– Att visats ute i skog och mark är ett av mina stora intressen, hundar ett annat. Just nu finns tre hundar i familjen; en kleiner Münsterländer och två jaktlabradorer. Många långa och sköna promenader blir det och när jag tidigare bodde i Sörmland var skogarna runt Nynäs naturreservat en välbesökt plats. Tiden tillsammans med hundarna ger mig både rekreation och kvalitetstid och, inte minst, är de en del av min egen friskvård. ■